

12/

Renesanční novela

12/ Renesanční novela. Antologie starších románských literatur

Sestavil J. Prokop. České Budějovice: Ústav romanistiky Filozofická fakulta Jihočeské univerzity, 2014.

Dostupné z: <<http://www.ff.jcu.cz/antologie-starsich-romanskych-literatur>>.

P/

Giovanni Boccaccio: Dekameron

(napsáno 1349-1351/53)

[Narodil se roku 1313 jako nemanželské dítě obchodníka z Certalda nedaleko Florencie. Otec jej poslal do Neapole k obchodním přátelům, aby mladý Giovanni získal obchodní zkušenosti a také studoval kanonické právo. Boccaccio se však více věnuje samostudiu literatury a v kulturně rafinovaném prostředí Neapole tvoří svá první humanisticko-kurtoazní díla psaná veršem i prózou (Caccia di Diana, Filocolo, Filostrato, Teseida). Po bankrotu neapolských přátel se vrací do Florencie za otcem, vstupuje do služeb hodnostářů a šlechticů, a zastává také čestné diplomatické mise z pověření Florentské republiky. Roku 1350 se ve Florencii setkává s Petrarkou, jehož krátký latinský životopis sepsal před několika lety (De vita et moribus Domini Francisci Petrarci de Florentia...). Boccaccio je mladší jen o devět let, přesto však považuje Petrarku za svého učitele a až do jeho smrti budou udržovat vřelé přátelství. K poslednímu zvratu v Boccacciově životě došlo v polovině 50. či 60. let, kdy zcela opouští vlastní tvorbu a plně se věnuje komentářům a traktátům s humanistickou tematikou (komentář Božské komedie, De casibus virorum illustrium, De mulieribus claris apod.). Sem patří i italsky psaný spis misogynního obsahu Corbaccio, jímž Boccaccio na sklonku života zcela protiče svým juvenilním dílům i Dekameronu. V této době také zve kalabrijského Řeka Leontia Pilata do Florencie a společně s Petrarkou jej žádají o první překlad Homérových eposů do latiny. Boccaccio Leontia doporučí na místo lektora řečtiny – je to počátek obnovených řeckých studií – a sám navštěvuje jeho lekce. Umírá v Certaldu v roce 1375, pouhý rok po Petrarkovi.]

Ukázka převzata z: Giovanni Boccaccio *Dekameron*. Díl první, Praha, Nakladatelství Aloise Hynka, 1897, s. 5–28.. Přeložil: Jan J. Benešovsky-Veselý.

Formální charakteristika:

Soubor prozaických novel vložených do jednoho dějového rámce. Jejich jazyk se stal vzorem italské literární prózy.

Den první - úvod

Kdež spisovatel ukáže, z jakých příčin stalo se, že sešly se osoby, jež později budou jmenovány, aby spolu hovořily, načež pod vládou Pampiney hovoří se o tom, co každému nejpříjemnější.

12/ Renesanční novela. Antologie starších románských literatur

Sestavil J. Prokop. České Budějovice: Ústav romanistiky Filozofická fakulta Jihočeské univerzity, 2014.

Dostupné z: <<http://www.ff.jcu.cz/antologie-starsich-romanskych-literatur>>.

Kdykoli, nejroztomilejší dámy, uvažuji v myslí své, kterák od přírody všechny jste milosrdny, vždycky poznávám, že toto dílo podle vašeho soudu bude míti smutný a nudný počátek, jakož jest bolestná vzpomínka na minulou morovou ránu vůbec pro každého, kdož ji viděl aneb jinak zvěděl o její zhoubě, kterouž kniha tato nese na svém čele.

(...)

Pravím tedy, že již leta od požehnaného Vtělení Syna Božího byla dospěla počtu tisíce tři set čtyřeceti osmi, když ve slavném městě Florencii, nad jiné mezi italskými městy krásnějším, povstal smrtonosný mor, jenž následkem působení těles nebeských, anebo následkem vlastních našich nešlechetných skutků, seslán spravedlivým hněvem božím k našemu napravení na smrtelníky, počavší několik let před tím v zemích východních, kdež zahubil nesčíslný počet živoucích, neustále postupuje s místa na místo, hrozným způsobem rozšířil se na Západ.

A tu nespomáhala žádná péče aniž lidská prozřetelnost, jež kázala mnohé nečistoty odklidit z města zřízenci k tomu zjednanými a zabraňovala přístup do města každému nemocnému, a mnohé rady dávané na zachování zdraví, aniž pokorné modlitby ne jednou, ale častokráte, a v nařízených procesích a jinak vysílané k Bohu nábožnými osobami. Takřka hned od počátku jara řečeného roku hrozným způsobem započal mor jevit hrozné svoje účinky a to způsobem podivuhodným. Nikoliv jako se dalo na Východě, kdež komukoli se spustila z nosu krev, bylo to zjevným znamením nevyhnutelné smrti, ale povstávaly na počátku u mužských i ženských bez rozdílu buď na slabínách neb pod paží jakési hlízy, z nichž některé vzrostly zvící obyčejného jablka, jiné byly jako vejce, jiné ještě větší, jiné zase menší, jež lid obecný nazýval hlízy morové. A z těchto částí těla v krátké době počaly tyto morové hlízy objevovat se a vyrůstat na ostatních částech těla bez rozdílu. Na to počala se povaha této nemoci měnit a objevovaly se skvrny černé nebo zsinálé, buď na pažích, neb na boku aneb kdekoli na těle u velkém množství, někde velké a pořádku, jinde malé a četné. A jako před tím hlíza, tak tím spíše a jistějším znamením smrti byly tyto skvrny u každého, u něhož se objevily. Na vyléčení této nemoci ani rada lékařů, ani moc jakéhokoli léku nezdála se míti účinku, aniž přinesla prospěch. Takto, buď že toho nepřipouštěla

přirozenost nemoci, buď že nevědomost léčících (jichž, mimo počet učených, bylo jak žen tak mužů, kteří nikdy se neučili umění lékařskému, množství nesmírné) neznala, odkud pochází, a následkem toho nedovedli užít náležitých prostředků, nejen málokdo byl vyléčen, ale skorem všichni do třetího dne po tom, co se objevila ona znamení, ti dříve, ti později a většinou beze vsí horečky neb jiné příhody umírali.

A tato morová rána měla největší sílu, neboť s nemocných sdílela se zdravým nejinak, než oheň šíří se na věci suché neb mastné, když se k němu přiblíží. A což ještě bylo horšího, nejen mluvením a obcováním s nemocnými sdílela zdravým choroba anebo příčina společné smrti, ale i dotknutím se šatu neb jakékoli jiné věci, které se nemocní byli dotkli neb již užívali, zdála se tato nemoc přenášet. Zázračné jest, co tuto jest mi dlužno vypravovat: kdyby to nebyly viděly oči mnohých a moje vlastní, jedva bych se odvážil uvěřiti tomu, nadtož napsati to, třeba bych to byl slyšel od lidí víry hodných. Pravím, že tak prudká byla moc morové rány, s jakou se šířila, že nejen s člověka na člověka, ale což více jest a častěji bylo patrné, že věci člověka nemocí sklíceného aneb zemřelého touto nemocí, když se jí dotknulo nějaké zvíře, ačkoli nenáleží k rodu lidskému, nejen bylo nemocí nakaženo, ale v nejkratší době bylo usmrceno, o čemž oči moje (jak jsem již dříve pravil) přesvědčily se mimo jiné jednoho dne tímto způsobem. Hadry chudého člověka zemřelého touto nemocí vyhozeny byly na ulici a naskytli se k nim dva vepři; tito dle svého obyčeje nejprv svými rypáky v nich ryli, pak vzavše je zuby potřepali si je kolem hlavy. V malé hodině na to škubajíce sebou, jakoby byli požili jedu, klesli na rozedrané hadry zdechlí k zemi.

Z takovýchto věcí a mnohých jiných jim podobných aneb horších povstaly různé strachy a domněnky mezi těmi, kdož zbyli na živu, jež skorem vesměs na konec vedly k ukrutnému úmyslu, vzdalovati se a prchatí nemocných a jejich věcí, a takto činíce domnívali se všichni, že si získali spásu.

(...)

Avšak pominěmež toho, že měšťan opouštěl měšťana, a že skorem žádný soused nestaral se o souseda a že příbuzní málo kdy neb nikdy se nenavštěvovali a jen zdáli se viděli. Ale pohroma ta vzbudila takovou hrůzu v prsou mužů i žen, že bratr opouštěl bratra, strýc synovce, sestra bratra a často

i žena svého manžela, a což nad to a sotva víře podobno, otcové a matky svoje děti, jakoby ani jejich nebyly, odpírali navštěvovat a obsluhovat. Proto ti, kdož onemocněli, a těch bylo množství nesčíslné, mužů i žen, neměli jiné pomoci, než buď slitování přátel (a těch bylo málo) anebo lakotu sluhů, kteří sloužili za velký plat a nestoudné požadavky činili. Ale i těchto nebylo mnoho a mezi nimi byli mužští i ženské hrubých zvyků a mnozí z nich takovýmto službám málo uvyklí, tak že nebyli k jiné službě, než aby podali věc, kterou nemocný žádal, aneb dívali se, když umíral. A konajíce tyto služby k vůli zisku, mnozí z nich přicházeli o život.

A když nemocní takto byli opuštěni sousedy, příbuznými a přátely a poněvadž byla nouze o služebné, povstal zvyk nikdy před tím neslýchaný, že žádná žena, byť sebe spůsobnější, krásnější neb urozenější, onemocněvši neostýchala se míti ke své posluze mužské, ať byli mladí či staří, a beze všeho studu, jak toho žádala potřeba jejich nemoci, odhalovaly jim všechny části svého těla, nejinak než jak by byly činily před ženskými. To u mnohých, které se uzdravily, bylo snad příčinou, že v dobách následujících méně dbaly cudnosti. A mimo to umírali mnozí, kteří snad, kdyby byli bývali ošetřováni, byli by se zachránili. Tak ale, jak pro nedostatek potřebného ošetření, jehož se nemocným nemohlo dostat, tak i pro sílu moru, bylo takové v městě množství těch, kdož ve dne i v noci umírali, že hrozno bylo, slyšeti o tom mluvit, nadtož dívati se na to. Neboť takřka z nutnosti povstávaly věci, protivné dřívějším obyčejům měšťanů, mezi těmi, kdož zůstali na živu.

(...)

Mně samému přičí se, ubíratí se ve zpomínkách tolikerou bídou, pročť chtěje na dále pominouti všeho, co slušně mohu pominout, pravím, že když tímto způsobem naše město takřka bylo od obyvatel opuštěno, stalo se (jakož jsem se později dozvěděl od osob hodných víry), že ve ctihodném chrámě santa Maria Novella jednoho úterka z rána, kdy tu skorem nikoho jiného nebylo, vyslyševše mši svatou ve smutečních šatech, jak toho takováto doba vyžadovala, sešlo se sedm mladých dívek, všechny jedna s druhou buď přátelstvím, neb sousedstvím anebo příbuzenstvím spojeny, z nichž žádná nebyla starší dvaceti osmi let a ne mladší osmnácti, každá rozšafná a ušlechtilého rodu, krásná tělem a zdobena pěknými spůsoby a počestnou veselostí.

Jména jejich bych náležitě udal, kdyby spravedlivá příčina nezakazovala mi je povědět, a sice proto, že nechci, aby k vůli věcem, jež budou následovat a jež budou slyšeny i v dobách budoucích, žádná z nich nemusela se zardívat. Neboť jsou jistá pravidla obmezující kratochvíle, které tehdáž v okolnostech, o nichž jsme se výše zmínili, bývala nejen pro věk jejich, ale i pro věk mnohem zralejší, neskonale volnější. Také bych nechtěl zavdat příčinu lidem nepříznivým, ochotným zlehčovat život sebe chvalitebnější, aby jakkoli zlehčovali počestnost těchto ctihodných dívek všetečnými řečmi. Avšak aby to, co každá z nich poví, beze zmatku mohlo býti pochopeno, hodlám je označit jmeny, přiměřenými více neb méně vlastnostem každé z nich. První z nich, která byla nejstarší, budiž nazvána Pampinea, druhá pak Fiammetta, Filomena třetí, a čtvrtá Emilie, Lauretta pak říkejme páté, šesté Neifile a poslední nazvemež Elisa ne bez příčiny. Tyto dívky, nikoliv nějakou úmluvou, nýbrž náhodou sešly se v jednom místě kostela, usedly takřka v kruhu a po mnohém vzdychání zanechavše odříkávání otčenášů, počaly rozmlouvat mnohé a rozmanité věci o běhu času. A po krátké přestávce, když ostatní mlčely, počala Pampinea mluvit takto:

„Drahé přítelkyně, slyšely jste zajisté jako já častěji, že nikomu není hanbou, užívá-li počestně svých práv. Přirozeným právem každého, kdo se narodil, jest, aby život svůj, pokud může, opatroval, zachovával a hájil. A jest to dovoleno tou měrou, že se již často stalo, že aby si zachovali život vlastní, beze všech zlých následků lidé ubili jiné. Dovolují-li toto zákony, na jichž péči spočívá blaho všech smrtelníků, oč více má a každému počestnému člověku musí býti dovoleno, abychom neškodíce nikomu užili k zachování svého života prostředků, jež jsou v naší moci? Kdykoli náležitě pozoruji, kterak jsme toto jitro a mnohé jiné strávily, a pomyslím-li, jaké a kolikeré jsou naše rozmluvy, poznávám, a vy rovněž to můžete poznat, že každá z nás má velké starosti o sebe. Nedivím se tomu nikterak, ale divím se velice, že majíce každá z nás ženské mysle, nehledíme si získat nijaké náhrady za to, čeho se každá z nás právem obává. Zůstáváme zde, tak se mi zdá, nejinak, než jako bychom z vlastní vůle neb z povinnosti měly býti svědky, kolik mrtvých těl tu vlečeno bude do hrobu, aneb abychom slyšely, zdali řeholníci z těch, jejichž počet klesl skorem na nicku, v ustanovenou dobu zpívají svoje hodinky, aneb ukazovaly každému, kdo sem přijde, podle našich šatů množství a velikost naší bídy. A vyjdeme-li odtud, vidíme buď mrtvá těla neb nemocné, jež nesou

mimo nás, anebo vidíme ty, jež pro jich neřesti svrchovanost obecných řádů dávno vypověděla do vyhnanství, kterak jakoby na posměch jim, poněvadž vědí, že vykonavatelé jejich jsou mrtví neb nemocní, ve své zbuynosti mezi námi se potloukají, aneb kterak vyvrhelové našeho města, lační naší krve, nazvaní moroví pacholci, k naší hanbě se procházejí a projíždějí, hanebnými popěvkami vytykají nám naše neštěstí. Neslyšíme tu nic jiného nežli: „Tito zemřeli, oni umírají,“ a kdyby tu bylo někoho k tomu, slyšely bychom jen bolestné žalmy. A vrátíme-li se do svých domovů, — nevím, děje-li se vám tak, jako mně — ale nenaleznu-li tu z četného svého služebnictva než svoji komornou, plnou strachu, zdá se mi, jako by se mi ježily vlasy na hlavě. Kudy chodím neb meškám, všude jest mi, jako bych viděla stíny těch, kdož zemřeli, a nikoliv tak, jak jsem byla zvyklá je vídati, ale v podobě hrozné, které nabyli nevím kde, a děsí mne. Pro to vše zde i jinde, i doma jest mi nevolno, a tím spíše, jelikož, jak se mi zdá, nikdo, kdož má nějaký majetek a má, kam by se uchýlil, jako my máme, nezůstal zde, mimo nás. A zvěděla jsem a slyšela jsem častěji (jsou-li tu ještě někteří), kdož tu zůstali, nečiníce rozdílu nijakého mezi věcmi slušnými a oněmi, jež slušny nejsou, pouze hovíce svým chťicům, sami i ve společnosti, ve dne i v noci, činí to, co jim způsobuje rozkoš. A nikoliv jen osoby rozmařilé, ale i ty, kdož jsou uzavřeny v klášteřích, domnívajíce se, že co si dovolují jiní, nemůže býti zakazováno jim, přestupují pravidla řeholní, oddávají se tělesným rozkošem a tímto způsobem domnívajíce se, že se zachrání, staly se chlípnými a prostopášnými. A je-li tomu tak (jakož to patrně vidíme), co si tu počneme my? nač čekáme? co myslíme? proč jsme váhaly a nedbaly o svou spásu, jako všichni ostatní občané? Ceníme-liž se méně než ostatní? Či domníváme-liž se, že život náš pevnějšími pouty vázán jest k tělům našim, než u ostatních? A proto že se nemusíme starat o nic, co by nám mohlo uškodit? Jsme na omylu, klameme se; kterak jsme pošetilé, smýšlíme-li takto! Kdykoli si jen připomeneme, kolik a jací mladíci a dívky byli poraženi touto ukrutnou ranou morovou, shledáme toho zřejmý a patrný důkaz. A proto, abychom z upejpavosti neb neopatrnosti neupadly v pohromu, které se snad nějakým způsobem, budeme-li chtět, můžeme vystríci (nevím, zdali smýšlíte tak jako já), zdá se mi, že bude nejlépe, abychom jak tu jsme, tak jak mnozí před námi byli učinili a činí, z tohoto města odešly, a prchajíce jak před smrtí, tak i před nešlechtnými příklady ostatních, uchýlily se ve vši počestnosti na naše venkovská sídla, jichž každá z nás má hojnost. A zde různými radovánkami, různými kratochvílemi, různými zábavami, jež nám jsou dovoleny, aniž bychom nějakým způsobem přestoupily příkazy

rozšafnosti, můžeme se potěšit. Zde budeme slyšet zpívat ptactvo, uvidíme zelenat se kopce a roviny, a pole plná obilí vlnící se ne jinak než moře a tisíceré druhy stromů, a nebe volnější, kteréž, třeba by se na nás horšilo, přece věčnou svoji krásu nezapře a které mnohem krásnější je na pohled, než pusté zdi našeho města. A mimo to je tam vzduch mnohem svěžejší a věci, jichž v této době třeba jest k životu, jest tam větší zásoba a menší počet strastí. Protož ačkoliv tam umírají sedláci právě tak, jako zde měšťané, jest tím menší z toho zármutek, čím méně jest tam domů a obyvatelů, než ve městě. A mimo to, pozorují-li dobře, neopustíme nikoho, nýbrž můžeme mnohem spíše dle pravdy říci, že jsme opuštěny, poněvadž naši příbuzní buď zemřeli anebo prchajíce před smrtí, jak bychom jejich nebyly, zanechali nás samotny v toliké strasti. Nikdo nás tudíž nemůže kárat, že následujeme takovéto rady, když by bolesti a strasti a snad i smrt, kdybychom jí neuposlechly, následovaly v zápětí. A protož, libo-li vám, vezměmež svoje služebné, aby nás následovaly s potřebnými věcmi, a dnes tu a zítra tam hledme si opatřit radovánky a kratochvíle, jakých tato doba může poskytnout; myslím, že tak dobře učiníme a že máme tak učinit. A takto zůstaneme, dokud neuvidíme (jestliže dříve nás samy smrt nezastihne), jaký konec nebesa učinila těmto osudům. A připomínám vám, že nám není nechvalno raději počestně odejít, než podobně většině ostatních zůstatí tu v nepočestnosti.“

Ostatní dívky, vyslechnuvše Pampineu, nejen schvalovaly její radu, ale i odhodlaly se, že ji budou následovat; počaly již mezi sebou podrobně se radit o způsobu, kterak by to provedly, jakoby hned na místě hodlaly to podniknout a ruku v ruce odejít. Ale Filomena, jež byla nanejvýš rozšafna, pravila:

„Milé dívky, jakkoli to, co pravila Pampinea, bylo výborně praveno, přece nesmíme tak pospíchat, jak se mi zdá, vy chcete učinit. Považte, že jsme vesměs ženy a není mezi námi tak mladé a nezkušené, aby nevěděla, kterak se ženské mezi sebou nedovedou snášet a bez přispění mužů nedovedou se spravovat. Jsme nestálé, plné rozmarů, nedůvěřivé, úzkostlivé a bojácné, a protož velice pochybuji, nesvěříme-li se jinému vůdci, než nám samým, že společnost naše nerozejde se mnohem spíše a s menší ctí pro nás, než by nám bylo třeba. A protož jest lépe, opatříme-li vše náležitě, než počneme.“

Na to pravila Elisa: „Vím, že muži jsou hlavou žen, a bez jejich uspořádání

málokdy dosáhne některé naše dílo chvalitebného konce. Avšak kterak si můžeme opatřití ony muže? Každá z nás ví, že její příbuzní jsou většinou mrtví, a ostatní, kteří zůstali na živu, ti sem, oni tam, v různých společnostech, aniž víme kam, uprchli před tím, před čím my chceme prchat. Prositi pak cizí by se neslušelo, neboť chceme-li hledat svoji spásu, třeba naléztí prostředek takový, aby tam, kde hledáme zábavu a klid, nezastihly nás mrzutosti a hanba.“

Zatím co dívky takto hovořily, vešli do kostela tři mladíci, z nichž nejmladší čítal nejméně dvacet pět let a jichž přátelství ani nepřízeň doby, ani ztráta přátel nebo příbuzných, aniž bázeň o sebe sama nedovedla nikoli vyhladit, ale jen ochladnout. Z těch jeden jmenoval se Panfilio, Filostrato druhý, a poslední Dioneo. Byli vesměs velmi příjemní a spůsobní, a vyšli si vyhledat, jako jediné svoje potěšení v takovém zmatku věcí, svoje dívky, jež náhodou všechny tři byly mezi oněmi sedmi, jakož jiné z nich byly spřízněny s tím neb oním.

Jedva že je spozorovali, byli také od nich spozorováni, pročež Pampinea počala s úsměvem:

„Kterak je štěstí příznivo našemu počínání, poslalo nám slušné a ctihodné mladíky, kteří ochotně nám budou vůdci a pomocníky, jestliže se nebudeme ostýchat, přijmouti jejich služby.“

Neifile pak zarděvši se v celé tváři studem, neboť byla jedna z těch, jež byly milovány jedním z oněch mladíků, pravila:

„Pampineo, pro Bůh, považ, co pravíš! Vím velmi dobře, že o těchto mladících nelze povědět nic než dobré, a věřím, že jsou schopni mnohem větších věcí než této, a rovněž soudím, že jejich společnost byla by dobrá a slušná nejen pro nás, ale i pro mnohem krásnější a vznešenější, než jsme my. Ale poněvadž jest vůbec známo, že jsou do některých z nás zamilováni, obávám se, že by hana a pokárání bez naší viny neb jejich mohly nám vzejíti z toho, co počínáme.“

Na to pravila Filomena: „Na tom nezáleží. Pokud žiju počestně, dokud mi svědomí nic nevyčítá, nechat' kdo chce tvrdí opak. Bůh a pravda se mne

zastanou. Nuže, jen budou-li oni chtít jít s námi, tu věru, jak Pampinea praví, můžeme říci, že štěstí přeje naší cestě.“

Ostatní, slyšíce ji takto mluvit, nejen že se zamlčely, ale svorným souhlasem pravily, aby byli zavoláni, a aby jim byl oznámen jejich úmysl a byli požádáni, by byli tak laskaví a provázeli je na cestě, kterou zamýšlely. Načež bez dalších slov Pampinea povstavši, přistoupila k jednomu z nich, s nímž byla příbuzna, a jenž stál s ostatními dívaje se na ně, s přívětivou tváří jej pozdravila, oznámila mu jejich úmysl a prosila jej jménem všech, aby z čisté a bratrské náklonnosti je doprovázeli.

Mladíci z počátku se domnívali, že si z nich tropí šprým, ale vidouce, že to míněno vážně, radostně odpověděli dívce, že jsou k tomu ochotni. A neodkládajíce dále dílo, učinili opatření, aby všichni, kdož měli odejít, věděli, co mají činit, než odejdou. Když pak řádně bylo připraveno, co se zdálo potřebno, a dříve odesláno na místo, kam se měli odebrat, druhého dne, to jest ve středu, dívky každá se svou služkou a tři mladíci se třemi svými sluhy vydali se na cestu. Nebylo dále než dvě míle na místo, které před tím byli ustanovili.

Toto místo nalezalo se na malém vršku, na všech stranách poněkud vzdáleném od silnic a porostlém různými křovinami a bylinami pěkně se zelenajícími, rozkošnými na pohled. Na vrcholi pahorku stál palác s krásným a velkým dvorem uprostřed, a s pokoji, síněmi a ložnicemi, z nichž každá sama o sobě byla překrásná, pěknými malbami působně ozdobená, obklopený lučinami a překrásnými zahradami, se studnicemi chladné vody a sklepy vzácného vína, jež spíše bylo určeno pro mlsné pijáky než střídme a počestné dívky. Vše toto bylo pěkně uklizeno, v ložnicích postele odestlány, a všude plno květin, jakých v tuto roční dobu bylo lze dostati, a podlahy pokryty rohožemi, tak že příchozí společnost nalezla tu nemálo zalíbení.

A když se sešli k první schůzi, pravil Dioneo, jenž nad jiné byl veselý hoch a plný vtipu:

„Milé dámy, spíše váš důvtip než naše prozřetelnost nás sem uvedl. Nevím, co hodláte zde počít se svými myšlénkami; já zanechal svoje ve branách města, když jsem před nedávnem z něho odcházel. A protož buď se

odhodláte se mnou se bavit, smát se a zpívat, tolik ovšem, pokud sluší vaší důstojnosti, anebo mne propustíte, abych se vrátil ke svým myšlénkám do sklíčeného města.“

Na to Pampinea, nejinak než jakoby rovněž svoje myšlenky daleko od sebe byla zapudila, vesele odpověděla: „Dioneo, výborně mluvíš; chceme žítí vesele, nebylo jiné příčiny, jež nás přiměla, abychom sem uprchly smutku. Ale poněvadž věci, jež jsou nad míru, nemohou na dlouho potrvát, já, jež byla původem porad, jež nám způsobily tak pěknou společnost, majíc na mysli trvání naší veselosti, myslím, že bude nutno, aby byla mezi námi nějaká hlava, kterou bychom ctili a byli jí poslušní jako své vrchnosti a jejíž všechny myšlenky by směřovaly k tomu, aby nás vedla k veselému životu. Aby pak každý zakusil břemeno starosti a zároveň slast vlády, a aby tudíž nebylo nikoho, kdo obého nezakusil a jiným by záviděl, pravím, aby každému na jeden den uděleno bylo břemeno i cti. A kdo by měl býti první mezi námi, bude zvolen námi všemi; ti pak, kdož následovati budou, buďtež v hodinu nešporní tím neb tou, kdož toho dne měl vládu, jmenování. A pak ten dle své libosti v době, kdy jeho panování potrvá, rozhodne o místu a způsobu, jak žítí máme.“

Tato slova velice se líbila, a jednohlasně zvolili ji královnou prvního dne. A Filomena běžela rychle ke stromu vavřínovému, neboť častěji slýchala vypravovati, jaké úcty požívají větvice tohoto stromu, a jaké pocty udělují těm, kdož jimi po zásluze byli ověnceni; utrhla několik letorostů, uvila z nich věnec čestný a velice pěkný, který jí položila na hlavu a který pak po celou dobu, co byli pospolu, byl zjevným znamením královské vlády a moci i všem ostatním.

Pampinea, stavši se královnou, rozkázala, aby všichni umlkli. Davši pak zavolati sluhy tří mladíků a komorné, jež byly čtyry, a když se všichni odmlčeli, pravila:

„Abych první dala příklad vám všem, kterak co nejlépe jednati k dobru nás všech, aby naše společnost v pořádku a zábavě beze všeho zahanbení žítí mohla, jak dlouho nám bude libo, jmenuji nejprve Parmena, sluhu Dioneova, svým hofmistrem, a ukládám mu péči a starost o vše, co se týče naší obsluhy a co náleží k opatrování stravy. Sirisco, sluha Panfilia, budiž naším výplatčím a

pokladníkem, a konejž příkazy Parmenovy. Tindaro, jenž je ve službách Filostratových, bude jeho a ostatní dva obsluhovat v jejich pokojích, když ostatní, konajíce svoje úřady, nebudou je moci obsluhovat. Misia, moje komorná, a Filomenina Lirisca budou stále v kuchyni a budou obratně a rychle připravovati pokrmy, které jim Parmeno udá. Laurettina Chimera a Fiammettina Strotilie nechat' pečují o pokoje slečen a o pořádek našeho obydlí, a vůbec, záleží-li jim na naší milosti, ráčíme nařizovati, aby měli o to péči, nechat' jdou kamkoli, nechat' přicházejí odkudkoli, cokoli uslyší neb uvidí, aby nám žádné jiné, leč veselé zprávy nepřinášeli.“

Když udělila stručně tyto rozkazy, jež ode všech schváleny, vesele povstala a pravila: „Zde jsou zahrady, zde jsou lučiny, zde jiná místa velmi příjemná, kde každý dle své libosti může se bavit a když odbije třetí [=tj. 9 hod. ráno], všichni se sejdeme, abychom tu pojedli ve chládku.“

Když nová královna propustila veselou společnost, mladíci s krásnými dívkami hovořice o příjemných věcech volným krokem se procházeli v zahradě, vijíce věnce z různých květin a pějíce milostné písně. A když tu pobyli tak dlouho, až se přiblížila chvíle určená královnou, vrátili se do domu, kdež shledali, že Parmeno s největší péčí vykonal svoji službu. Nebot' všedše do jedné síně v přízemí, viděli tu přistrojené stoly s ubrusy nad sních bělejšími a s nádobami, jež se zdály býti ze stříbra, a podlaha pokryta květinami všeho druhu. Pročež když podána voda k umytí rukou, jak velela královna na radu Parmenovu, všichni usedli za stůl. Přineseny krmě chutně upravené a podávána nejjemnější vína, a ihned tři sluhové tiše posluhovali při stole. Tyto věci, poněvadž byly pěkné a spořádané, rozveselily všechny, a s veselými průpovídkami a žerty pojídali.

Když pak povstali od stolu, poněvadž bylo známo, že všechny dívky dovedou tančit, a rovněž i mladíci a někteří z nich výborně uměli hrát a zpívat, velela královna, aby přineseny byly nástroje a na rozkaz její vzal Dioneo loutnu, Fiametta pak housle, načež počali něžně hráti k tanci. Načež královna s ostatními dívkami a spolu se dvěma mladíky, když služebnictvo posláno k jídlu, počala volným krokem tanec; když tanec skončen, počali zpívat pěkné a veselé písně. A tímto způsobem se bavili, až se královně zdálo býti na čase, by se šlo spat; pročež když všichni propuštěni, tři mladíci odebrali se do svých pokojů, oddělených od pokojů dívek, kdež našli postele dobře upravené a

rovněž plné kvítí jako jídelnu, podobně též bylo v pokojích dívek, načež se odstrojili a uložili k odpočinku.

Nebylo ještě dlouho, co odbila devátá [= tj. 15 hod odpoledně], když královna povstavši dala probuditi ostatní dívky a rovněž mladíky, ujišťujíc, že jest škodливо, spáti dlouho mezi dnem. Odebrali se tedy na lučinu, kde byla tráva zelená a vysoká, a kam odnikud nemohlo proniknout slunce, a zde cííce příjemný větrík, jak si toho přála královna, všichni usedli v kruhu do zelené trávy, načež královna promluvila takto:

„Jak vidíte, slunce jest vysoko a horko jest veliké, není slyšet ničeho než cvrčky v olivách; proto jíti někam nyní bylo by zajisté pošetilé. Zde jest pěkný pobyt ve chládku, a prkna ke hře, jak vidíte, a šachovnice jsou připraveny, a může každý, kdo by měl chuť si zahrát, bavit se dle libosti. Ale chcete-li v té věci poslechnout mé rady, ne hrou, při které se stává, že jedna strana bývá nepříjemně dojata, aniž by to bylo velkou zábavou pro druhou stranu nebo pro ty, kdož se dívají, ale vypravováním, jež může poskytnouti, zatím co jeden vypravuje, zábavu celé společnosti, jež poslouchá, přečkáme tuto horkou část dne. Nevypovíte ještě každý svoji povídku, až se slunce schýlí k západu a vedro se zmírní, načež si budeme moci, kam vám bude libo, vyjít na zábavu. A protože líbí-li se vám, co pravím, neboť hodlám v té věci učinit po vaší libosti, učinme tak, a není-li vám to vhod, nechat' každý až do hodiny večerní činí co mu libo.“

Dívky rovněž jako mladíci schvalovaly návrh, aby se vypravovalo. „Nuže,“ pravila královna, „je-li vám to vhod, chci pro tento dnešní den, aby každému bylo volno, mluvit o tom, co by mu bylo nejlépe vhod.“

A obrátivši se k Panfiliovi, jenž seděl po její pravici, laskavě mu pravila, aby tou neb onou svojí povídkou učinil počátek.

Na to Panfilio, poslechnuv rozkazu, zatím co všichni poslouchali, ihned počal následovně.

Centonovelle antiche (il Novellino)

(13. století)

Ukázka převzata z: *Il Novellino*, vydal Guido Favati, Janov, Bozzi, 1970, s. 191-192.
Překlad Adolf Felix v *Italské renesanční novely*, Praha, Odeon, 1967, s. 12.

Formální charakteristika:

Soubor pochází ze 13. století, ale byl vydán tiskem až na počátku 16. století a stal se velmi populárním.

XLIX

Qui conta d'uno medico di Tolosa come tolse per moglie una nepote dell'arcivescovo di Tolosa.

Uno medico di Tolosa tolse per mogliera una gentile donna di Tolosa, nepote dell'arcivescovo. Menolla. In due mesi fece una fanciulla. Il medico non ne mostrò nullo cruccio, anzi consolava la donna e mostravale ragioni secondo fisica, che ben poteva essere sua di ragione: e con quelle parole e con belli sembianti fece sì che nel parto la donna non la poteo traviare. Molto onoroe la donna nel parto; dopo il parto si l'ebbe e dissele:

«Madonna, io v'ho onorata quant'i' ho potuto; priegovi per amore di me che voi ritorniate omai a casa del vostro padre. La vostra figliuola io terrò a grande onore».

Tanto andaro le cose innanzi, che l'arcivescovo sentì che 'l medico avea dato commiato alla nepote. Mandò per lui e, acciò ch'era grande uomo, parlò sopra a lui molto

Jak si lékař z Toulousu vzal neteř arcibiskupovu

Jistý toulouský lékař si vzal za ženu urozenou dívku z Toulousu, neteř arcibiskupovu, a odvedl si ji do svého domu. Za dva měsíce porodila žena holčičku.

Lékař nedal na sobě znát, že se zlobí, naopak utěšoval manželku a dokazoval jí, že podle zákonů přírody je zcela dobře možné, že dítě je jeho. Vlídnymi slovy a přetvářkou dosáhl, že žena nic nepoznala. Až do chvíle porodu prokazoval manželce všechny úctu. Pak jí řekl:

„Madonno, prokazoval jsem vám úctu, jak jsem dovedl. Nyní vás žádám, abyste se vrátila do domu svého otce. Vaši dcerušky si vždycky budu vážit.“

Hodně se o tom mluvilo a arcibiskupovi se doneslo, že lékař poslal jeho neteř pryč z domu. Dal si ho zavolat. A protože byl mocný pán, měl k němu velmi naléhavou

grandi parole, mischiate con superbia e con minacce. Quand'ebbe assai parlato, e 'l medico rispuose e disse così:

«Messer, io tolsi vostra nepote per moglie credendomi della mia ricchezza potere fornire e pascere mia famiglia; e fu mia intenzio d'avere di lei uno figliuolo l'anno e non più, onde la donna ha cominciato a fare figliuoli in due mesi: per la qual cosa io non sono sì agiato, se 'l fatto dee così andare, ch'io li potesse nutrire; e voi non sarebbe onore che vostro lignaggio andasse a povertade: perch'io vi chieggi mercede che voi la diate a uno più ricco omo ch'io non sono, che possa nutrire i suoi figliuoli sì che a voi non sia disonore».

řeč, z níž se ozývala povýšenost a hrozby. Když se vypovídal, řekl mu lékař:

„Milosti, vzal jsem si za ženu vaši neteř, protože jsem věřil, že můj majetek stačí, abych uživil rodinu. A chtěl jsem mít jedno děcko do roka, ne víc. Ale žena začala rodit děti po dvou měsících. Kdyby to šlo tak dál, nestačil by můj majetek, aby je všechny uživil. A nebylo by důstojné, aby se vaši potomci octli v bídě. Žádám vás proto, abyste byl tak laskav a dal ji bohatšímu ženichovi, nežli jsem já, tak aby neutrpěla vaše dobrá pověst.“

Matteo Bandello: Novelle (Romeo a Julie)

(vydáno tiskem 1554, 1573)

[*Narodil se roku 1485 v Scrivii v Piemontu, ve 12 letech vstoupil do dominikánského kláštera v Miláně, jehož představeným byl jeho strýc. Díky řádu studoval v Pavii a později strýce doprovází na inspekční cestě po dominikánských kláštorech v Itálii. Když strýc roku 1506 náhle umírá, vstupuje Bandello do služeb Beatrice Aragonské, vdově po Matyášovi Korvínovi. Pobývá v Miláně, které v této době drží francouzský král, a stává se součástí humanistické společnosti ve městě. Později je pod ochranou Gonzagů v Mantově a po jistou dobu také součástí dvora francouzského krále Jindřicha II., díky němuž byl v roce 1550 jmenován dočasným biskupem v Agen. Dále se jeho stopy ztrácejí. Zemřel snad v roce 1561.*]

Ukávka převzata z: *Tutte le opere di Matteo Bandello*, 2 sv., vydal Francesco Flora, Miláno, Mondadori, 1934-35. Překlad Adolf Felix v *Matteo Bandello, Padesát pamětihodných příběhů*, Praha, Odeon, 1975, s. 238-263.

12/ Renesanční novela. Antologie starších románských literatur

Sestavil J. Prokop. České Budějovice: Ústav romanistiky Filozofická fakulta Jihočeské univerzity, 2014.
Dostupné z: <<http://www.ff.jcu.cz/antologie-starsich-romanskych-literatur>>.

Formální charakteristika:

Soubor prozaických novel, které sice nejsou zasazeny do společného rámce, avšak každou novelu uvádí dedikace textu konkrétní osobě, v níž autor často osvětluje okolnosti vzniku novely či její dobové nebo literární souvislosti.

Seconda parte. Novella IX.

Il Bandello al molto magnifico ed eccellente messer Girolamo Fracastoro poeta e medico dottissimo salute

Andò questa state il valoroso de illustrissimo signore, il signor Cesare Fregoso vostro grandissimo amico e mio signore, a ber l'acque dei bagni di Caldero, ove alloggiò in una casa di messer Matteo Boldiero, persona gentilissima e d'ogni parte di castigata de integerrima vita. Quivi, come assai meglio di me sapete, di tutta Lombardia e di Lamagna e d'altre parti vicine e lontane molta gente concorre per la salubrità di quell'acque, de le quali mirabilissimi effetti ogni volta che ordinatamente si beveno si sono veduti. Ed io tra gli altri ne posso render verissimo testimonio, che essendo dal noioso mal de le reni fieramente afflitto, voi me le faceste bere alcuni dì qui in Verona, l'un giorno per l'altro mandando a Caldero a prender essa acqua. Il giovamento che ella mi fece, fu tale quale voi ed io desideravamo, perciò che di modo mi liberò da quei dolori che più non ho dapoi sentito pur una minima puntura, che prima non mi poteva chinare a terra né chinato senza gravi dolori levarmi. Stette il signor Cesare a' detti bagni alquanti dì, usando de l'onesta libertà la quale a chi beve quell'acque si concede, ricreandosi di brigata con quelli che ai bagni si ritrovavano. Venivano anco da le cittadi circonvicine gentiluomini assai a visitarlo, i quali tutti esso signore lietamente riceveva e con ricca e sontuosa mensa onorava, ché conoscete bene come egli sa onorar cui ne l'animo gli cape che il vaglia. Si facevano varii e piacevoli giuochi, e chiunque più di trastullo pigliava in un giuoco che in un altro, in

Knihy druhá. Novela IX.

Bandello slovuťnému a znamenitému panu Girolamovi Fracastorovi, básníkovi a učenému lékaři

Letos v létě navštívil udatný a proslulý pan Cesare Fregoso, Váš velký přítel a pán, lázně Caldero, aby pil zdejší vodu, a ubytoval se v domě pana Mattea Boldiera, neobyčejně srdečného a ctihodného muže. Jak jistě víte líp než já, přichází sem mnoho hostů z Lombardie, Německa i odjinud, aby se léčili tou posilující vodou, která má při pravidelném používání téměř zázračné účinky. Mohu to sám nejlépe dosvědčit, trpěl jsem obtížnou ledvinovou chorobou a Vy jste mi předepsal několik dní vodu pít a každý den jste mi pro ni z Verony posílal do Caldera. Prospěla mi, jak jste si přál Vy i já a zbavila mě bolesti. Pan Cesare zůstal v lázních několik dní, popřádal si klid jako všichni, kdo tu vodu pijí, a bavil se s lázeňskými hosty. Přicházelo ho navštívit mnoho šlechticů z blízkých měst, všechny je radostně vítal a zval na bohaté hostiny, vždyť víte, jak dovede vyznamenávat své přátele, kteří si to podle jeho mínění zaslouží. Pořádaly se různé společenské hry a každý se věnoval té, jež ho nejvíc bavila. Jednoho dne se hovořilo o zlych nebudách, k nimž vede nešťastná láska, a kapitán Alessandro Peregrino vyprávěl o žalostné události, jež se stala ve Veroně

quello si dava piacere. Ora ragionandosi un giorno dei casi fortunevoli che ne le cose de l'amore avversi avvengono, il capitano Alessandro Peregrino narrò una pietosa istoria che in Verona al tempo del signor Bartolomeo Scala avvenne, la quale per il suo infelice fine quasi tutti ci fece piangere. E perché mi parve degna di compassione e d'esser consacrata a la posterità, per ammonir i giovini che imparino moderatamente a governarsi e non correr a furia, la scrissi. Quella adunque da me scritta a voi mando e dono, conoscendo per esperienza le ciancie mie esservi grate e che volentieri quelle leggete; il che chiaramente dimostra il vostro colto e numeroso epigramma che sovra le mie Parche già componeste. State sano.

(...)

Furono già al tempo dei signori de la Scala due famiglie in Verona tra l'altre di nobiltà e ricchezze molto famose, cioè i Montecchi e i Capelletti, le quali tra loro, che che se ne fosse cagione, ebbero fiera e sanguinolente nemicizia, di modo che in diverse mischie, essendo ciascuna potente, molti ci morirono cosí di Montecchi e Capelletti come di seguaci che a quelli s'accostarono; il che di piú in piú i lor odii accrebbe. Era allora signor di Verona Bartolomeo Scala, il quale assai s'affaticò per pacificar queste due schiatte, ma non ci fu ordine già mai, tanto era l'odio abbarbicato nei petti loro.

(...) Quivi trovato l'avello ov'era Giulietta, quello con lor ordigni destramente apersero ed il coperchio con fermi puntelli puntellarono. Aveva Pietro per commissione di Romeo portato seco una picciola lanterna che altri chiamano «ceca», altri «sorda», la quale, scoperta, diede loro aita ad aprir l'arca e ben puntellarla. Entrò dentro Romeo e vide la carissima moglie che invero pareva morta. Cadette subito Romeo tutto svenuto a lato a Giulietta, di quella assai piú

za času Bartolomea Scaly. Její smutný konec nás skoro všechny rozplakal. Je hodna soucitu a zaslouží si pozornosti jako výstraha potomkům, aby se mladí lidé naučili ovládat své city a nepropadali zoufalství. Proto jsem ji napsal a posílám Vám ji s věnováním, neboť vím ze zkušenosti, že se Vám moje povídání líbí a rád je čtete, což dokazuje Váš uhlazený obsáhlý epigram složený na počest mých Sudiček. Buďte zdráv.

(...)

V době vlády pánů della Scala žily ve Veroně dvě rodiny proslulé urozeností a bohatstvím, zvané Montecchi a Capeletti, mezi nimiž vládlo at' již z té či oné příčiny urputné a krvavé nepřátelství. Ve vzájemných potyčkách obou mocných rodin zahynulo již mnoho mužů z rodu Montecchi i Capeletti i jejich stoupců, což jen zvyšovalo nenávisť. Pánem Verony byl tehdy Bartolomeo Scala, který se všemožně snažil usmířit obě strany, ale bez výsledku, zášť zapustila příliš hluboké kořeny v jejich srdcích.

(...) Vyhledali hrobku Capelettů, vypáčili dveře a podepřeli je pevnými topůrký. Pietro s sebou vzal na Romeův rozkaz malou lucernu, které se říká „zlodějská“, v jejím světle otevřeli hrobku a zajistili křídla dveří. Romeo vešel dovnitř a spatřil drabou manželku, jež opravdu vypadala jako mrtvá. Klesl vedle nosítek, snad ještě více mrtev než Julie, a dlouho ležel na zemi ochromen neskonale bolestí. Když se vzpamatoval, objal zbožňovanou ženu,

morto, ed un pezzo stette fuor di sé tanto dal dolore oppresso che fu vicino a morire. In sé poi rivenuto la carissima moglie abbracciò e più volte basciandola, di caldissime lagrime lo smorto viso le bagnava, e dal diretto pianto impedito non poteva formar parola. Egli pianse assai e poi disse di molte parole che avrebbero commosso a pietá i piú ferrigni animi del mondo. A la fine avendo tra sé deliberato di non voler piú vivere, presa la picciola ampolletta che recata aveva, l'acqua del veleno che dentro v'era postasi a la bocca, tutta in un sorso mandò giú per la gola. Fatto questo, chiamò Pietro che in uno dei canti del cimitero stava, e gli disse che su salisse. Salito che fu ed a l'orlo de l'arca appoggiato, Romeo in questo modo gli parlò: – Eccoti, o Pietro, mia moglie, la quale se io amava ed amo tu in parte lo sai. Io conosco che tanto m'era possibil vivere senza lei quanto senza anima può viver un corpo, e perciò portai meco l'acqua «del serpe», che sai che in meno di un'ora ammazza l'uomo, e quella ho bevuta lietamente e volentieri per restar morto qui a canto a quella che in vita tanto amai, a ciò che se vivendo non m'è lecito di starmene seco, morto almeno con lei resti sepolto. Vedi l'ampolla ove era dentro l'acqua che, se ti ricordi, ci diede in Mantova quello spoletino che aveva quegli aspidi vivi ed altri serpenti. Iddio per sua misericordia ed infinita bontá mi perdoni, perciò che me stesso non ho io ucciso per offenderlo, ma per non rimanere in vita senza la cara mia consorte. E sebbene mi vedi gli occhi molli di lagrime, non ti pensar giá che io per pietá di me che giovanetto mora, pianga; ma il pianto mio procede dal dolore che sento grandissimo per la morte di costei che degna era viver piú lieta e tranquilla vita. Darai questa mia lettera a mio padre, al quale ho scritto quanto desidero che faccia dopo la morte mia, cosí circa questa sepoltura

líbal ji, horkými slzami skrápěl její strnulou tvář a pro hořký pláč nebyl schopen slova. Byl hotov zemřít, přiložil lahvičku k ústům a jediným douškem vypil všechnen jed. Pak přivolal Pietra, stojícího opodál na hřbitově, a když se sluha přiblížil a opřel se o okraj hrobky, řekl mu:

„Zde leží, Pietro, má choť. Jak jsem ji miloval, to sám zčásti víš. Tak jako tělo nemůže žít bez duše, nemohu já žít bez své Julie. Proto jsem s sebou vzal hadí jed, který – jak víš – usmrcuje člověka za méně než hodinu, a s radostí jsem ho vypil, abych spočinul mrtvý po boku milované ženy. (...) Můj konec se blíží, cítím, jak smrtonosný jed zachvacuje všechny mé údy. Přiklop dveře a nech mě umřít vedle mé choti.“

Pietro byl dojat, cítil, jak mu nesmírná bolest svírá srdce v hrudi, pronesl k Romeovi mnoho láskyplných slov, ale všechno bylo marné, proti jedovatému nápoji nebylo léku. Romeo vzal Julii do náruče, líbal ji, čekal na blízkou neúprosnou smrt a znovu vyzýval Pietra, aby zavřel hrobku.

V té chvíli přestal působit prášek, který Julie požila, dívka se začala probouzet, cítila dotek cizích rtů, domnívala se, že přišel mnich, aby ji odnesl do své cely, že ji zvedl z nosítek a překonán žálostivostí ji líbá na tvář.

„Bratře Lorenzo,“ řekla, „takhle se odměňujete Romeovi za jeho důvěru? Vzpamatujte se!“

Snažila se vyprostit z jeho náruče, otevřela oči, spatřila, že ji objímá Romeo, okamžitě ho poznala i v německém obleku.

„To jste vy, můj drahý?“ zeptala se. „Kde je fra Lorenzo? Proč jste mě neodnesli z

come circa i miei servidori che sono in Mantova. A te che sempre m'hai fedelmente servito ho fatto tal parte che non averai mestieri servir altrui. Io son certo che mio padre dará essecuzione integralmente a quanto gli scrivo. Or via, io sento la vicina morte, perciò che conosco il veleno de l'acqua mortifera già tutte le membra avvelenando, m'ingombra. Dispuntella l'arca e qui mi lascia appresso a la mia donna morire. – Pietro per le già dette cose era in tal modo dolente che pareva che dentro al petto il core se gli schiantasse per l'infinito cordoglio che sentiva. Le parole furono assai che egli al padrone disse, ma tutte indarno, perché a la velenosa acqua rimedio alcuno giovar piú poteva, avendo ella già tutte le parti de l'infetto corpo occupate. Romeo, presa Giulietta in braccio e quella di continuo baciando, attendeva la vicina ed inevitabil morte, tuttavia dicendo a Pietro che l'arca dispuntellasse. Giulietta che già la virtù de la polvere consumata e digesti aveva, in quel tempo si destò, e sentendosi baciare dubitò che il frate venuto per levarla e averla a portar in camera, la tenesse in braccio ed incitato dal concupiscibile appetito la basciasse, e disse: – Ahi padre fra Lorenzo, è questa la fede che Romeo aveva in voi? Fatevi in costá. – E scotendosi per uscirli de le braccia, aperse gli occhi e si vide esser in braccio a Romeo, ché ben lo conobbe ancora che avesse vestimenti da tedesco, e disse: – Oimè, voi sète qui, vita mia? ove è fra Lorenzo? ché non mi levate voi fuor di questa sepoltura? Andiamo via per amor di Dio. – Romeo come vide aprir gli occhi a Giulietta e quella sentí parlare, e s'avvide sensibilmente che morta non era ma viva, ebbe in un tratto allegrezza e doglia fuor d'ogni credenza inestimabile, e lagrimando e la sua carissima moglie al petto stringendosi disse: – Ahi vita de la mia vita e cor del corpo mio, qual uomo

*hrobky? Pro lásku Boží, pojďme pryč!“
Když Romeo viděl, že je Julie živá,
zmocnila se ho současně šílená radost i
nejhlubší zármutek. Se slzami v očích
odpověděl nejdražší choti:*

*„Ach, má zbožňovaná Julie, nikdo na
světě nepoznal větší radost než já. Věřil
jsem, že jste zemřela, a držím vás
zdravou a živou v náručí. Ale kdo
zakusil větší trýzeň než já v této chvíli?
Musím zemřít právě v okamžiku, kdy
tolik toužím žít! (...)“*

al mondo ebbe mai tanta gioia quanta io in questo punto provo, che portando ferma opinionione che voi foste morta, viva e sana ne le mie braccia vi tengo? Ma qual mai fu dolor al mio dolor eguale e qual piú penosa pena il mio cordoglio agguaglia, poi che io mi sento esser giunto al fine dei miei infelicissimi giorni e mancar la vita mia quando piú che mai doveva giovarmi di vivere? (...)

Marguerite de Navarre: L'Heptaméron

(datace sepsání nejistá, první anonymní tištěné vydání 1558)

[*Narodila se roku 1492 ve vedlejší větvi královské kapetovské dynastie v Angoulému. Díky matce získává solidní nejen literární vzdělání. V 17 letech je provdána za vévodu z Alençonu a brzy se stává výraznou osobností království, neboť její o dva roky mladší bratr František se stal roku 1515 neočekávaně francouzským králem. Markéta je nejen rádkyní a diplomatkou svého bratra, ale také ochránkyní intelektuálů sympatizujících s Reformací. Po porážce u Pavie umírá její manžel a ona, bezdětná vdova, se ve svých 35 letech vdává za Jindřicha II. d'Albret, krále navarského, a její pověst podporovatelky literátů a intelektuálů ještě sílí. Zároveň pokračuje v literární práci. V roce 1548 se její dcera Jana d'Albret vdává za Antoina de Bourbon a jejich syn Jindřich se později stane prvním Bourbonem na francouzském trůně. Markéta umírá v roce 1549, dva roky po smrti svého bratra.*]

Ukázka převzata z: *L'Heptaméron des Nouvelles de très haute et très illustre princesse Marguerite d'Angoulême Roine de Navarre*, vydal P. L. Jacob, Paříž, A. Delahays, 1861. Překlad Karel Šafář v *Markéta Navarská, Heptameron*, Praha, SNKLHU, 1960, s. 9-14.

Formální charakteristika:

Soubor prozaických novel zasazených do společného výpravného rámce.

Prologue

Předmluva

Le premier jour de septembre que les baings

Prvního dne měsíce září, kdy lázně hor

12/ **Renesanční novela. Antologie starších románských literatur**

Sestavil J. Prokop. České Budějovice: Ústav romanistiky Filozofická fakulta Jihočeské univerzity, 2014.

Dostupné z: <<http://www.ff.jcu.cz/antologie-starsich-romanskych-literatur>>.

des Montz Pirénées commencent d'entrer en leur vertu, se trouvèrent à ceulx de Cauderès plusieurs personnes, tant de France que d'Espagne, les ungs pour y boire de l'eau, les autres pour se y baigner & les autres pour prendre de la fange, qui sont choses si merveilleuses que les malades habandonnez des Médecins s'en retournent tout guariz. Ma fin n'est de vous déclarer la situation ne la vertu desdits baings, mais seulement de racompter ce qui sert à la matière que je veulx escrire.

En ces baings là demeurèrent plus de trois semaines tous les malades jusques ad ce que, par leur amendement, ilz congurent qu'ilz s'en pouvoient retourner ; mais sur le temps de ce retour vindrent les pluies si merveilleuses & si grandes qu'il sembloit que Dieu eut oblyé la promesse qu'il avoit faite à Noë de ne détruire plus le Monde par eau, car toutes les cabanes & logis dudit Cauderès furent si remplies d'eau qu'il fut impossible de y demorer. Ceulx qui y estoient venuz du costé d'Espagne s'en retournèrent par les montaignes le mieulx qui leur fut possible, & ceulx qui congnoissoient les addresses des chemins furent ceulx qui mieulx eschappèrent. Mais les Seigneurs & Dames Francoys, pensans retourner aussy facilement à Tarbes comme ilz estoient venuz, trouvèrent les petitz ruisseaulx si fort creuz que à peyne les peurent ilz gueyer, & quant se vint à passer le Gave Bearnois, qui en allant n'avoit point deux piedz de proufondeur, le trouvèrent tant grand & impétueux qu'ilz se destournèrent pour chercher les pontz, lesquelz, pour n'estre que de boys, furent emportez par la véhémence de l'eau, & quelcuns, cuydans rompre la roideur du cours pour s'assembler plusieurs ensemble, furent emportez si promptement que ceulx qui les vouloient

Pyrenejských začínají uplatňovat léčivou sílu, bylo v lázních cauderèských několik osob jak z Francie, tak ze Španělska; jedni, aby tam pili vodu, druhí, aby se tam koupali, a ostatní, aby brali bahenní lázně; lázně jsou tak zázračné, že nemocní, nad nimiž se lékaři vzdali vši naděje, se z nich vracejí úplně vyléčení. Není mým cílem vylíčit vám polohu a léčivou moc řečených lázní, nýbrž jen vypravovat to, co náleží k věci, o níž chci psát. V těchto lázních zůstali déle než tři týdny všichni nemocní, až při zlepšení svého stavu poznali, že se mohou odtud vrátit. Ale v době návratu přišly tak úžasné a prudké deště, že se zdálo, že Bůh zapomněl na slib, jež dal Noemovi, že již potopou nezničí svět, neboť všechny cauderèské chýše a domy byly tak plny vody, že bylo nemožné v nich bydlet. Ti, kdož přišli ze strany španělské, vrátili se odtud po horách, jak nejlépe mohli; a ti, kdož znali správné cesty, unikli lépe. Ale páni a dámy francouzské myslíce, že se vrátí do Tarbes tak snadno, jak přišli, našli potůčky tak hluboké, že je sotva mohli přebrodit, a když měli přejít bystřinu Gave Béarnois, která neměla ani dvě stopy hloubky, když šli tam [sic], shledali ji tak velkou a prudkou, že se obrátili a hledali mosty; ty však, poněvadž byly jen ze dřeva, byly strženy proudem vody. A někteří domnívající se, že zdolají sílu proudu, spojili se jich více dobromady, byli strženi tak rychle, že ti, kteří je chtěli následovat, ztratili i chuť jít za nimi. Proto, jednak aby hledali novou cestu, jednak že byli různých názorů, se rozešli. Jedni přešli vysoké hory a prošeďe Aragonem přišli do hrabství Roussillonu a odtud do Narbonnu; jiní šli přímo do Barcelony, odkud po moři jedni pluli do Marseille a druhí do Aiguemorte. Ale jedna ovdovělá dáma, velmi zkušená, jménem Oisille, rozhodla se odložit všechn

sivre perdirent le pover et le desir d'aller après. Par quoy, tant pour sercher chemin nouveau que pour estre de diverses opinions, se séparèrent. Les ungs traversèrent la haulteur des montaignes &, passans par Arragon, vindrent en la Conté de Roussillon & de là à Narbonne ; les autres s'en allèrent droict à Barselonne, où, par la mer, les ungs allèrent à Marseille & les autres à Aiguemorte.

Mais une Dame vefve, de longue experience, nommée Oisille, se délibéra d'oblier toute craincte par les mauvais chemins jusques ad ce qu'elle fut venue à Nostre-Dame de Serrance. Non qu'elle fust si supersticieuse qu'elle pensast que la glorieuse Vierge laissast la dextre de son filz où elle est assise pour venir demorer en terre deserte, mais seullement pour envye de veoir le devot lieu dont elle avoit tant oy parler; aussy qu'elle estoit seure que s'il y avoit moyen d'eschapper d'un dangier, les moynes le devoient trouver. Et fait tant qu'elle y arriva, passant de si estranges lieux et si difficilles à monter et descendre que son aage et pesanteur ne la garderent poinct d'aller la pluspart du chemin à pied. Mais la pitié fut que la pluspart de ses gens et chevaulx demorerent mortz par les chemins et arriva à Serrance avecq ung homme et une femme seullement, où elle fut charitablement receue des religieux.

Il y avoit aussy parmy les François deux gentilz hommes qui estoient allez aux baings plus pour accompagner les dames dont ilz estoient serviteurs que pour faulte qu'ilz eussent de santé. Ces gentilz hommes icy, voyans la compaignie se departir et que les mariz de leurs dames les emmenoient à part, penserent de les suyvre de loing sans soy declairer à personne. Mais ung soir, estant les deux gentilz hommes mariez et leurs femmes

strach ze špatných cest, až přišla do Notre Dame de Serrance. Ne že by byla tak pověřivá, aby myslila, že slavná Panna Maria opouští pravici svého Syna, aby přišla bydlet v pusté zemi, nýbrž toliko z touhy vidět poutní místo, o němž tolik slyšela, a také proto, že byla jista, že bude-li nějaký prostředek, jak vyvázat z nebezpečství, mniši jej jistě naleznou. Konečně tam dorazila, zlézajíc zvláštní místa a tak nesnadná pro výstup i sestup, že věk ani její tělnatost ji neuchránily toho, aby vykonala tu cestu pěšky. Ale nejhorší bylo, že většina jejich lidí a koní zůstala mrtva na cestě, i přišla toliko s jedním mužem a jednou ženou do Serrance, kde byla mnichy laskavě přijata.

Mezi Francouzi byli též dva šlechtici, kteří šli do lázní, spíše aby provázeli dámy, jejichž byli služebníky, než z nedostatku zdraví. Tito šlechtici vidouce, že společnost se rozchází a že manželé jejich dam je odvádějí stranou, zamýšleli je sledovat z dálky, aniž se někomu prohlásí. Ale jednoho večera, když dva ženatí šlechtici a jejich ženy přišli do domu mladého muže, spíše lupiče než sedláka, a oni dva mladí šlechtici byli ubytováni ve dvorci hned vedle, téměř o půlnoci slyšeli náramný hluk. Vstali se svými panoši a tázali se hostitele, jaký je to poplach. Ubožák, jenž měl pořádný strach, jim řekl, že jsou to zlí chlapi, kteří si přišli pro svůj díl kořisti, jež je u jejich druha lupiče. Proto se šlechtici ihned chopili zbraní a se svými panoši šli pomoc dámám, pro něž zemřít považovali za blaženější než bez nich žít. A když přišli k obydlí, našli první dveře vypáčený a ony dva šlechtice, jak se se svými sluby zmužile bránili. Ale ježto počet lupičů byl větší a ježto byli též těžce zraněni, dávali se na ústup, když již valnou část svých sluhů ztratili. Oni dva šlechtici,

arrivez en une maison d'ung homme plus bandoullier que paisant et les deux jeunes gentilz hommes logez en une borde tout joingnant de là, environ la minuit oyrent un très grand bruict. Ils se leverent avecq leurs varletz et demanderent à l'hoste quel tumulte c'estoit là. Le pauvre homme qui avoit sa part de la paour leur dit que c'estoient mauvais garçons qui venoient prendre leur part de la proye qui estoit chez leur compaignon bandoullier; parquoy les gentilz hommes incontinant prindrent leurs armes et avecq leurs varletz, s'en allerent secourir les dames pour lesquelles ilz estimoient la mort plus heureuse que la vie après elles. Ainsy qu'ilz arriverent au logis, trouverent la premiere porte rompue et les deux gentilz hommes avecq leurs serviteurs se deffendans vertueusement. Mais pour ce que le nombre des bandoulliers estoit le plus grand et aussy qu'ilz estoient fort blessez, commencerent à se retirer, aians perdu desja grande partie de leurs serviteurs. Les deux gentilz hommes, regardans aux fenestres, veirent les dames cryans et plorans si fort que la pitié et l'amour leur creut le cueur de sorte que, comme deux ours enraigés descendans des montaignes, frapperent sur ces bandoulliers tant furieusement qu'il y en eut si grand nombre de mortz que le demourant ne voulut plus actendre leurs coups mais s'enfouyrent où ilz scavoient bien leur retraicte. Les gentilz hommes ayans deffaict ces meschans dont l'hoste estoit l'un des mortz, ayans entendu que l'hostesse estoit pire que son mary, l'envoierent après luy par ung coup d'espée; et, entrans en une chambre basse, trouverent un des gentilz hommes marié qui rendoit l'esprit. L'autre n'avoit eu nul mal, sinon qu'il avoit tout son habillement persé de coups de traict et son espée rompue. Le pauvre gentilz homme, voyant le secours que ces deux luy

dívajíce se okny, spatřili, jak dámy keřčí a tolik pláčí, že soucit a láska jim dodávaly odvaby, takže jako dva rozvzteklení medvědi sestupující s hor udeřili na lupiče tak zuřivě, že veliký počet jich byl usmrcen a ostatní nechtěli vyčkat jejich ran a uprchli tam, kde dobře znali svou skryš. Šlechtici, porazivše ty ničemy, jejichž hostitel byl jedním z mrtvých, a uslyševše, že hostitelka je horší než její muž, poslali ji ranou meče za ním, a vstoupivše do nízké světnice, našli jednoho ze ženatých šlechticů v posledním tažení. Druhý neutrpěv nic zlého, až na to, že měl šat probodán ranami kopí a meč zlomen. Ubohý šlechtic vida pomoc, kterou mu oba poskytli, objav je a poděkovav jim, prosil je, aby ho neopouštěli, kteroužto prosbu bylo jim snadno vyplnit. (...)

Po obědě poslali na výzvědy, zda vody ubylo, a shledali, že spíše jí přibýlo a že dlouho nebudou moci bezpečně přejít; i rozhodli se vystavět most na konci dvou skal, jež jsou velmi blízko sebe a kde je ještě prkenná lávka pro pěší, kteří přicházejíce z Oleronu chtějí jít přes brod. Opat byl velmi rád, že berou na sebe ten náklad, takže se zvětší počet poutníků a poutnic, i poskytl jim dělníky, ale nedal na to ani halěře, neboť jeho lakota to nedovolovala. Ježto však dělníci řekli, že nebudou moci vystavět most do deseti nebo dvanácti dnů, jak společnost mužů, tak že se počala velmi nudit; ale Parlemeute, která byla ženou Hircanovou a která nebyla nečinná ani zádumčivá, požádala svého muže o slovo a pravila staré dámě Oisille: „Paní, dívím se, že vy, která máte tolik zkušeností a která nám ženám nyní zastupujete matku, nehledíte k nějaké kratochvíli, abychom zmírnilí nudu, kterou zakusíme za svého dlouhého pobytu; neboť nemáme-li veselého a ctnostného zaměstnání, jsme v nebezpečí, že onemocníme.“ (...)

avoient faict, après les avoir embrassé et remercié les pria de ne les habandonner poinct, qui leur estoit requeste fort aisée. (...) Après disner envoyèrent sçavoir si les euaes estoient poinct escoulées, et, trouvant que plustost elles estoient creues et que de longtemps ne pourroient seurement passer, se delibererent de faire ung pont sur le bout de deux rochiers qui sont fort près l'un de l'autre, où encore y a des planches pour les gens de pied qui, venans d'Oleron, ne veullent passer par le guey. L'abbé fut bien aise qu'ilz faisoient ceste despence, afin que le nombre des pelerins et pelerines augmentast, les fournyt d'ouvriers; mais il n'y meist pas ung denier, car son avarice ne le permectoit. Et, pour ce que les ouvriers dirent qu'ils ne sçauroient avoir faict le pont de dix ou douze jours, la compaignie, tant d'hommes que de femmes, commença fort à s'ennuyer; mais Parlamente, qui estoit femme de Hircan, laquelle n'estoit jamais oisifve ne melencolicque, aiant demandé congé à son mary de parler, dist à l'ancienne dame Oisille: "Madame, je m'esbahys que vous qui avez tant d'experience et qui maintenant à nous, femmes, tenez lieu de mere, ne regardez quelque pasetemps pour adoucir l'ennuy que nous porterons durant notre longue demeure; car, si nous n'avons quelque occupation plaisante et vertueuse, nous sommes en dangier de demeurer malades." (...)

Et s'il vous plaist que tous les jours, depuis midy jusques à quatre heures, nous allions dedans ce beau pré le long de la riviere du Gave, où les arbres sont si foillez que le soleil ne sçauroit percer l'ombre ny eschauffer la frescheur; là, assiez à noz aises, dira chascun quelque histoire qu'il aura veue ou bien oy dire à quelque homme digne de foy. Au bout de dix jours aurons parachevé la centaine; et,

„A bude-li vám libo, přijdeme každý den odpoledne do čtyř hodin na krásnou lučinu podél řeky Gave, kde stromy jsou tak listnaté, že slunce nemůže proniknout stínem ani zabřát chládek; tam si poblodně sedneme a každý poví nějaký příběh, který viděl nebo který slyšel od nějakého hodnověrného člověka. V deseti dnech dokončíme stavbu, a dá-li Bůh, že naše dílo bude uznáno hodným očí pánů a paní svrchu jmenovaných [král František, pan dauphin, paní dauphinka a paní Markéta], dáme jim je darem při návratu z této cesty místo obrázků a růženců, jsouce jisty, že jim bude tento dar milejší. (...)“

si Dieu fait que notre labeur soit trouvé digne des oeils des seigneurs et dames dessus nommez, nous leur en ferons present au retour de ce voiage, en lieu d'ymaiges ou de patenostres. (...)"

Miguel de Cervantes: *Novelas ejemplares* (napsány mezi lety 1590-1612, první vydání 1613)

[Narodil se roku 1547 v Alcalá de Henares, kde jeho otec ranhojič putující mezi velkými španělskými městy právě vykonával svou praxi. O jeho mládí a studiích se můžeme jen dohadovat. Jisté je, že v mládí odchází jako voják do Itálie, kde se seznamuje s tamní literaturou a také se účastní slavné námořní bitvy u Lepanta, při níž je vážně zraněn na ruce. Při návratu z Itálie je těsně u španělských břehů zajat berberskými piráty a pět let vězněn v Alžírě. Po svém vykoupení ve Španělsku nedokáže získat výhodné zaměstnání, ani úřad a ani povolení odjet do amerických kolonií, a tak se žije jako zásobovatel královského loďstva, a později jako výběrčí daní. Obě funkce nebyly nijak výnosné ani čestné a je doloženo, že Cervantese dokonce několikrát přivedly z finančních důvodů do vězení. Již dříve se věnoval především příležitostné poezii, jak bylo v té době obvyklé, a pravděpodobně také psaní divadelních her. V době rozkvětu španělského divadla byli úspěšní divadelní autoři velmi dobře placeni. Není však potvrzeno, že byly Cervantesovy hry hrány. Obrací se tedy k próze a píše nejprve pastorální román *Galatea* (vyd. 1585) a posléze parodický rytířský román *Don Quijote* (I. část vyd. 1605). Oba především z důvodu získání věhlasu a obživy. *Své Příkladné novely* (*Novelas ejemplares*) píše průběžně od vydání *Galatey* a vydává je v závěru svého života. Umírá záhy po dokončení svého posledního románu *Trápení Persilese a Sigismundy* v roce 1616.]

Ukázka převzata z: Miguel de Cervantes, *Novelas ejemplares*, Madrid, Gráficas reunidas, 1923-25. Překlad Zdeněk Šmíd v Miguel de Cervantes Saavedra, *Příkladné novely*, Praha, Odeon, 1977, s. 217 a 247.

Formální charakteristika:

Soubor rozsáhlých novel bez společného rámce.

Licenciado Vidriera

Licenciát Skličko

12/ **Renesanční novela. Antologie starších románských literatur**

Sestavil J. Prokop. České Budějovice: Ústav romanistiky Filozofická fakulta Jihočeské univerzity, 2014.
Dostupné z: <<http://www.ff.jcu.cz/antologie-starsich-romanskych-literatur>>.

(...) Seis meses estuvo en la cama Tomás, en los cuales se secó y se puso, como suele decirse, en los huesos, y mostraba tener turbados todos los sentidos. Y, aunque le hicieron los remedios posibles, sólo le sanaron la enfermedad del cuerpo, pero no de lo del entendimiento, porque quedó sano, y loco de la más estraña locura que entre las locuras hasta entonces se había visto. Imaginóse el desdichado que era todo hecho de vidrio, y con esta imaginación, cuando alguno se llegaba a él, daba terribles voces pidiendo y suplicando con palabras y razones concertadas que no se le acercasen, porque le quebrarían; que real y verdaderamente él no era como los otros hombres: que todo era de vidrio de pies a cabeza.

(...)
Señores, yo soy el licenciado Vidriera, pero no el que solía: soy ahora el licenciado Rueda; sucesos y desgracias que acontecen en el mundo, por permisión del cielo, me quitaron el juicio, y las misericordias de Dios me le han vuelto. Por las cosas que dicen que dije cuando loco, podéis considerar las que diré y haré cuando cuerdo. Yo soy graduado en leyes por Salamanca, adonde estudié con pobreza y adonde llevé segundo en licencias: de do se puede inferir que más la virtud que el favor me dio el grado que tengo. Aquí he venido a este gran mar de la Corte para abogar y ganar la vida; pero si no me dejáis, habré venido a bogar y granjear la muerte. Por amor de Dios que no hagáis que el seguirme sea perseguirme, y que lo que alcancé por loco, que es el sustento, lo pierda por cuerdo. Lo que solíades preguntarme en las plazas, preguntádmelo ahora en mi casa, y veréis que el que os

(...) *Šest měsíců si pak Tomás poležel a za tu dobu zhubeněl, až byl posléze – jak se říkává – kost a kůže; a zároveň každý ihned poznal, že se nadobro pomátl na rozumu. A ačkoli nezapomněli snad žádný lék, vyléčili nakonec jen chorobu jeho těla, nikoli také jeho ducha, neboť i když se vystonal z té nemoci, jeho mysl dále ovládaly šílené představy, a bylo to bláznovství tak podivné, že podobného blázna zajisté svět ještě nikdy neviděl. Ubožák si totiž představoval, že je všecek ze skla, a tak se do toho všil že kdykoli chtěl k němu někdo přistoupit, začal vždycky strašně křičet a prosil a přemlouval je slovy a důvody docela rozumnými, aby se k němu nepřibližovali, jinak že jej rozbijí, neboť není – na mou duši a doopravdy – jako jiní lidé, ale prý od hlavy k patě jen ze samého skla.*

(...)
„Vzácní páni! Jsem licenciát Sklíčko, ale nikoli už ten, jímž jsem býval. Jmenuji se nyní licenciát Rueda. Skrze neštěstí a nehody, které se na světě z dopuštění nebe přiházejí, přišel jsem o rozum, ale nekonečné milosrdenství boží mi jej znovu vrátilo. A z toho, jak prý jsem k vám mluvil v dobách svého bláznovství, můžete sami usoudit, co všechno budu s to vykonat a říci, když jsem teď opět v duchu zdráv. Dosáhl jsem učené hodnosti v Salamance, kde jsem v chudobě studoval práva, až jsem se stal licenciátem; byl jsem v pořadí druhý a z toho hned každý dobře vidí, že jsem nedosáhl svého titulu nikoli cizí přízní, ale především skrze vlastní schopnosti. Teď jsem se octl opět v hlavním městě, to je jakoby na širém moři, a hodlám se tu stát právním zástupcem a takto si vydělávat na živobytí. Jeslité mě však nenecháte na pokoji, budu tu myslím na každém kroku spíše prodělávat a vysloužím si tu nanejvýš jen brzkou smrt. Pro lásku boží, nedopust’te, aby se tohle sledování obrátilo v kruté pronásledování, vždyť byste připravili muže rozumného o to, čím jste pamatovali dříve na blázna, totiž o poslední

respondía bien, según dicen, de improviso, os responderá mejor de pensado.

Escucháronle todos y dejáronle algunos. Volvióse a su posada con poco menos acompañamiento que había llevado.

Salió otro día y fue lo mismo; hizo otro sermón y no sirvió de nada. Perdía mucho y no ganaba cosa; y, viéndose morir de hambre, determinó de dejar la Corte y volverse a Flandes, donde pensaba valerse de las fuerzas de su brazo, pues no se podía valer de las de su ingenio. (...)

kousek chleba. Vypítávali jste se mě vždycky na rozličné věci kdekoli na náměstí, i chodíte se nyní zase radit ke mně do domu a záhy sami poznáte, že člověk, který vám – jak kdekdo říká – odpovídal bystře bez velkého rozvažování, dá teď komukoli z vás ještě lepší odpověď, když si všechno dobře rozmyslí.“

Vyslechli ho pozorně všichni; a několik se jich pak přece jen vytratilo. I vrátil se potom domů a družina, kterou měl stále v patách, se až na sám práh o mnoho neztenčila.

Vyšel si na procházku příštího dne a opakovalo se totéž. Zase jim do duše mluvil, ale nebylo to nic platno. Mnoho peněz se rozkutálelo, nevydělal však pranic. A když tedy viděl, že by zkrátka zemřel hlady, rozhodl se, že opustí hlavní město a vrátí se do Flander, kde hodlal užít ve vojsku k obživě sil tělesných, nebylo-li mu již přáno něčeho dosáhnout silou důvtípu (...)

B/

- BANDELLO, Matteo, *Novelle* [online]. Letteratura italiana Einaudi, bez data. [Citováno 23. 7. 2014.]
Dostupné z: <http://www.letteraturaitaliana.net/pdf/Volume_4/t77.pdf>.
- BOCCACCIO, Giovanni, *Dekameron*. Díl první [facsimile vydání online], Praha, Nakladatelství Aloisa Hynka, 1897. [Citováno 10. 6. 2014.]
Dostupné z: <<http://kramerius.nkp.cz/kramerius/handle/ABA001/21353423>>.
- NAVARRE, Marguerite de, *L'Heptaméron des Nouvelles de très haute et très illustre princesse Marguerite d'Angoulême Roine de Navarre*, vydal P. L. Jacob, Paříž, A. Delahays, 1861. [Citováno 14. 7. 2014.] Dostupné z:
<<http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k28121j>>.
- Il Novellino*, vydal Guido Favati, Janov, Bozzi, 1970. [Citováno 10. 6. 2014.] Dostupné z:
<http://www.hs-augsburg.de/~harsch/italica/Cronologia/secolo13/Novellino/nov_n000.html>.